

УДК 658

Правдивець Олександр Миколайович

*кандидат військових наук,
завідувач кафедри управління
фінансово-економічної безпеки
Науково-навчальний інститут менеджменту
безпеки*

*ВНЗ Університет економіки та права
«КРОК»*

ORCID: 0000-0001-5242-9683

DOI: <https://doi.org/10.25313/3083-7782-2026-6-09>

ГЕНЕЗА, СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЇ ІНСПЕКТОРА З ВІЙСЬКОВОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Анотація. Вступ. В умовах воєнного стану, проведення мобілізації, посилення вимог до кадрової стійкості підприємств та розвитку цифрових технологій відбувається активна професіоналізація діяльності інспекторів з військового обліку. Протягом останнього десятиліття в Україні сформувалися передумови для становлення цієї професії як самостійного напрямку професійної діяльності.

Мета. Метою статті є дослідження генези, сучасного стану та перспектив розвитку професії інспектора з військового обліку в Україні.

Матеріали і методи. Методологічною основою дослідження є системний, історичний, інституційний, структурно-функціональний та прогностичний підходи. Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти України, наукові праці з питань військового обліку, професійного розвитку, кадрової стійкості та управління людським капіталом, а також результати авторських досліджень.

Результати. Досліджено процес становлення професії інспектора з військового обліку в Україні та визначено основні етапи її розвитку. Запропоновано авторську періодизацію розвитку професії, яка включає адміністративно-обліковий, професійно-спеціалізований, інституціональний, кваліфікаційний та професійно-зрілий етапи. Узагальнено сучасний стан професії та визначено ключові складові її інституційного розвитку, зокрема систему професійної підготовки, підвищення кваліфікації, професійний стандарт, професійні кваліфікації, професійну спільноту та кваліфікаційні центри. Розроблено концептуальну модель перспективного розвитку професії, яка враховує вплив тривалого особливого періоду, цифрової трансформації, технологій штучного інтелекту, кадрової стійкості підприємств, а також розширення функцій інспектора у сфері роботи з ветеранами та резервістами після завершення особливого періоду.

Перспективи. Перспективними напрямками подальших досліджень є формалізація та цифрова трансформація процесів організації й ведення військового обліку, розвиток системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації інспекторів з військового обліку, удосконалення механізмів підтвердження професійних компетентностей, а також дослідження ролі інспектора з військового обліку у забезпеченні кадрової стійкості підприємств, управлінні людським капіталом та роботі з ветеранами, резервістами й іншими пільговими категоріями громадян.

Ключові слова: інспектор з військового обліку, професійний розвиток, професійний стандарт, професійна кваліфікація, кадрова стійкість, людський капітал, цифрова трансформація, особливий період.

Copyright © The Author(s).

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Постановка проблеми. Повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України, запровадження правового режиму воєнного стану та проведення мобілізації суттєво підвищили значення системи військового обліку як одного з ключових інструментів забезпечення мобілізаційної готовності держави, кадрової стійкості підприємств та безперервності їх діяльності.

Водночас протягом останнього десятиліття відбулися суттєві зміни у змісті та характері діяльності осіб, відповідальних за ведення військового обліку. Якщо раніше виконання відповідних функцій переважно покладалося на працівників кадрових служб як додатковий напрям роботи, то поступове ускладнення завдань військового обліку, мобілізаційної підготовки, бронювання військовозобов'язаних працівників та взаємодії з територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки зумовило потребу у формуванні окремого професійного напрямку діяльності.

Починаючи з 2014 року, а особливо після вдосконалення нормативно-правового регулювання у сфері військового обліку, значно зросли вимоги до професійної підготовки осіб, відповідальних за його ведення. Подальший розвиток цих процесів після початку повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України у 2022 році сприяв активному формуванню системи професійної підготовки та підвищення кваліфікації інспекторів з військового обліку, розвитку професійної спільноти, появі спеціалізованих освітніх програм, науково-методичного забезпечення та професійного стандарту.

Таким чином, в Україні фактично сформувалися основні інституційні ознаки самостійної професії інспектора з військового обліку. Водночас процес її становлення значною мірою випереджає наукове осмислення. Незважаючи на наявність окремих досліджень, присвячених військовому обліку, мобілізаційній підготовці, професійній освіті та кадровій стійкості підприємств, питання генези професії інспектора з військового обліку, закономірностей її інституційного розвитку, сучасного стану та перспектив подальшої професіоналізації залишаються недостатньо дослідженими.

Крім того, на сьогодні відсутнє цілісне наукове бачення подальшого розвитку професії в умовах тривалого особливого періоду, цифрової трансформації системи військового обліку, розвитку професійних кваліфікацій та можливого створення кваліфікаційних центрів. Недостатньо дослідженими залишаються питання впливу цифрових технологій, штучного інтелекту, кадрової стійкості та сучасних підходів до управління людським капіталом на зміст професійної діяльності інспектора з військового обліку.

У зв'язку з цим виникає актуальна науково-практична потреба у комплексному дослідженні процесу становлення професії інспектора з військового обліку в Україні, визначенні основних етапів її розвитку, оцінюванні сучасного стану та обґрунтуванні перспектив подальшої професіоналізації в умовах нових безпекових, соціально-економічних і технологічних викликів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання організації військового обліку, мобілізаційної підготовки та забезпечення мобілізаційної готовності держави тривалий час перебувають у полі зору вітчизняних науковців і практиків. У наукових працях досліджено нормативно-правові, організаційні та управлінські аспекти функціонування системи військового обліку, особливості мобілізаційного планування та механізми забезпечення виконання військового обов'язку громадянами України [1–3].

Вагоме місце у сучасних дослідженнях посідають питання управління людським капіталом, кадрової безпеки, кадрової стійкості підприємств та забезпечення безперервності їх діяльності в умовах кризових явищ і воєнних загроз. У межах даного наукового напрямку обґрунтовано роль людського капіталу як стратегічного ресурсу підприємства, досліджено природу кадрових ризиків, вплив мобілізаційних процесів на кадровий потенціал організацій та запропоновано підходи до забезпечення стійкості підприємств в умовах невизначеності [4–7].

Окремий напрям наукових досліджень пов'язаний із розвитком професійної освіти, професійних стандартів, професійних кваліфікацій та систем безперервного професійного розвитку. У відповідних роботах розкрито теоретичні засади професіоналізації трудової діяльності, компетентнісного підходу до підготовки фахівців, формування професійних стандартів та розвитку національної системи кваліфікацій [8–10].

У працях автора досліджено питання стандартизації підготовки інспекторів з військового обліку, розвитку їх професійних компетентностей, підвищення кваліфікації, оцінювання результатів професійної діяльності, а також ризик-орієнтованого управління персональним військовим обліком на підприємствах [11–18]. Отримані результати створили науково-методичне підґрунтя для подальшого дослідження процесів професіоналізації діяльності інспекторів з військового обліку та розвитку відповідної системи професійної підготовки.

Аналіз наукових джерел свідчить, що на сьогодні достатньо ґрунтовно досліджено питання організації військового обліку, мобілізаційної підготовки, кадрової стійкості підприємств, професійної освіти та розвитку професійних кваліфікацій. Водночас переважна більшість наукових праць присвячена окремим аспектам зазначених проблем.

Питання генези професії інспектора з військового обліку, закономірностей її інституційного розвитку, формування професійної спільноти, розвитку системи професійних кваліфікацій та перспектив подальшої

професіоналізації в умовах тривалого особливого періоду і після його завершення залишаються недостатньо дослідженими.

Крім того, практично відсутні комплексні дослідження впливу цифрової трансформації системи військового обліку, розвитку електронних державних сервісів, технологій штучного інтелекту та сучасних підходів до управління людським капіталом на розвиток професії інспектора з військового обліку. Саме це зумовлює актуальність, наукову новизну та практичну значущість даного дослідження.

Мета. Метою статті є дослідження генези, сучасного стану та перспектив розвитку професії інспектора з військового обліку в Україні.

Матеріали і методи. Методологічною основою дослідження є системний, історичний, інституційний, структурно-функціональний та прогностичний підходи. Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти України у сфері військового обліку та мобілізаційної підготовки, наукові праці з питань професійного розвитку, кадрової стійкості та управління людським капіталом, а також результати авторських досліджень у сфері професійної підготовки та розвитку інспекторів з військового обліку.

Виклад основного матеріалу.

1. Генеза професії інспектора з військового обліку

Становлення професії інспектора з військового обліку в Україні є результатом тривалого розвитку системи військового обліку, мобілізаційної підготовки та управління людськими ресурсами в умовах змін безпекового середовища. На відміну від багатьох традиційних професій, діяльність у сфері військового обліку тривалий час не розглядалася як самостійний вид професійної діяльності. Функції персонального військового обліку на підприємствах, в установах та організаціях виконувалися працівниками кадрових служб, секретарями або іншими посадовими особами, на яких відповідні обов'язки покладалися додатково.

У період після проголошення незалежності України система військового обліку загалом зберігала підходи, успадковані від радянської моделі організації військового управління. Військовий облік розглядався переважно як елемент адміністративної діяльності підприємства, а виконання відповідних функцій не потребувало спеціалізованої професійної підготовки, окремої професійної спеціалізації чи системного підвищення кваліфікації.

Початок збройної агресії Російської Федерації проти України у 2014 році став важливим етапом розвитку системи військового обліку. Зростання потреб держави у мобілізаційних ресурсах, проведення мобілізаційних заходів та посилення уваги до питань оборони актуалізували необхідність підвищення якості ведення персонального військового обліку на підприємствах. Саме в цей період починає формуватися суспільний та професійний запит на спеціалізовану підготовку осіб, відповідальних за ведення військового обліку.

Важливим етапом професійної спеціалізації стало внесення змін до Національного класифікатора професій, відповідно до яких було уточнено назву професії «Інспектор з військового обліку» [19]. Поступово відбувається перехід від сприйняття військового обліку як додаткової кадрової функції до усвідомлення необхідності формування окремого напрямку професійної діяльності. Розпочинається розвиток спеціалізованих програм навчання, семінарів, курсів підвищення кваліфікації та методичного забезпечення діяльності фахівців з військового обліку.

Якісно новий етап розвитку професії розпочався після повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну у 2022 році. Умови воєнного стану суттєво змінили роль персонального військового обліку в діяльності підприємств, а Порядок організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів уперше визначив вимоги до підвищення кваліфікації осіб, відповідальних за ведення військового обліку, та роль закладів вищої освіти у забезпеченні такої підготовки [20].

У цей період в Україні починає формуватися система професійної підготовки та підвищення кваліфікації інспекторів з військового обліку. Одним із перших закладів вищої освіти, який започаткував системну підготовку та підвищення кваліфікації інспекторів з військового обліку за погодженнями Генеральним штабом Збройних Сил України програмами, став Університет економіки і права «КРОК». У подальшому відповідні освітні програми були впроваджені й в інших закладах вищої освіти. Важливу роль у розвитку професії також відіграло формування професійної спільноти, поява спеціалізованих освітніх програм, наукових досліджень та навчально-методичних матеріалів [21].

Завершальним етапом інституціоналізації професії стало розроблення професійного стандарту «Інспектор з військового обліку», який визначив трудові функції, професійні компетентності та вимоги до професійної діяльності фахівців [22]. Поява професійного стандарту фактично засвідчила визнання інспектора з військового обліку як самостійного виду професійної діяльності та створила підґрунтя для подальшого розвитку системи професійних кваліфікацій.

Таким чином, розвиток професії інспектора з військового обліку характеризується поступовим переходом від виконання окремих адміністративно-облікових функцій до формування самостійного професійного напрямку діяльності, який має власну систему підготовки, професійний стандарт та перспективи подальшого інституційного розвитку.

З метою систематизації процесу становлення професії автором запропоновано періодизацію її розвитку, яка відображає основні етапи еволюції професійної діяльності інспектора з військового обліку в Україні (рис. 1).

Рис. 1. Періодизація становлення та розвитку професії інспектора з військового обліку в Україні

Таблиця 1

Характеристика етапів становлення та розвитку професії інспектора з військового обліку в Україні

Етап	Період	Характеристика етапу	Основні результати
I. Адміністративно-обліковий	1991–2013	Військовий облік розглядається як додаткова функція кадрових служб. Відсутні спеціалізована підготовка, професійні стандарти та професійна спільнота	Формування базової практики ведення військового обліку на підприємствах
II. Професійна спеціалізація	2014–2021	Підвищення ролі військового обліку внаслідок російської агресії. Поява перших спеціалізованих програм навчання та професійного середовища	Формування потреби у спеціалізованих знаннях та професійній підготовці.
III. Інституціоналізація професії	2022–2025	Воєнний стан, розвиток системи підготовки та підвищення кваліфікації, професійної спільноти, наукових досліджень і професійного стандарту.	Визнання окремого професійного напрямку діяльності
IV. Кваліфікаційний розвиток (прогноз)	2026–2030	Формування системи професійних кваліфікацій, незалежного оцінювання професійних компетентностей, професійного портфоліо та кваліфікаційних центрів	Перехід до компетентної моделі професійного розвитку
V. Професійна зрілість (прогноз)	2031–2035	Інтеграція цифрових технологій та штучного інтелекту, розвиток системи безперервного професійного розвитку, інтеграція професії до систем кадрової стійкості та економічної безпеки підприємств	Формування зрілої професійної екосистеми та завершення інституційного становлення професії

Джерело: сформовано автором

Межі етапів розвитку професії визначено на підставі аналізу змін нормативно-правового регулювання, розвитку системи професійної підготовки, професійної стандартизації та інституційних механізмів професійного розвитку інспекторів з військового обліку. Прогнозні етапи відображають очікувані тенденції розвитку професії відповідно до сучасних напрямів розвитку національної системи кваліфікацій, цифрової трансформації військового обліку та підвищення ролі кадрової стійкості підприємств.

Запропонована періодизація створює підґрунтя для подальшого дослідження закономірностей інституційного розвитку професії інспектора з військового обліку та розроблення її перспективної моделі в умовах тривалого особливого періоду.

2. Сучасний стан професії інспектора з військового обліку

Сучасний етап розвитку професії інспектора з військового обліку характеризується активними процесами професіоналізації, розширенням функціонального змісту професійної діяльності та формуванням інституційних механізмів її розвитку. Сьогодні діяльність інспектора з військового обліку набуває ознак самостійного професійного напрямку, який поєднує знання у сфері військового обліку, мобілізаційної підготовки, кадрового менеджменту, управління ризиками, документознавства, інформаційних технологій та ділових комунікацій. Особливого значення професія набула після початку широкомасштабної агресії російської федерації проти України та запровадження воєнного стану. Посилення контролю за веденням військового обліку, необхідність організації бронювання військовозобов'язаних працівників, забезпечення

взаємодії з територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки, а також зростання вимог до кадрової стійкості підприємств суттєво підвищили роль інспекторів з військового обліку у системі управління організаціями. Аналіз сучасного стану професії свідчить про те, що її розвиток доцільно розглядати через систему взаємопов'язаних інституційних складових, які формують підґрунтя для професіоналізації та подальшого інституційного зміцнення професії (рис. 2).

Рис. 2. Складові інституційного розвитку професії інспектора з військового обліку

Як зазначено на рис. 2, інституційний розвиток професії інспектора з військового обліку ґрунтується на взаємодії шести ключових складових: професійної підготовки, підвищення кваліфікації, професійного стандарту, професійних кваліфікацій, професійної спільноти та кваліфікаційних центрів. Сукупність зазначених елементів формує цілісну систему професіоналізації діяльності інспектора з військового обліку та створює підґрунтя для подальшого розвитку професії. Однією з найбільш динамічних складових сучасного етапу є розвиток системи професійної підготовки та підвищення кваліфікації інспекторів з військового обліку. Якщо ще десять років тому підготовка відповідних фахівців носила переважно епізодичний характер, то сьогодні в Україні сформовано мережу закладів вищої освіти, які здійснюють професійну підготовку та підвищення кваліфікації інспекторів з військового обліку (табл. 2).

Важливим досягненням сучасного етапу стало формування науково-методичної бази професійної діяльності інспекторів з військового обліку. Протягом останніх років розроблено систему професійних компетентностей, методичні підходи до оцінювання професійної діяльності, моделі професійної підготовки та підвищення кваліфікації. Результатом цих процесів стало формування окремого наукового напрямку досліджень, присвяченого професіоналізації діяльності інспекторів з військового обліку, у межах якого розробляються методики оцінювання професійних компетентностей, моделі професійного розвитку та інструменти забезпечення кадрової стійкості підприємств.

Суттєвим кроком у напрямі інституціоналізації професії стало розроблення професійного стандарту «Інспектор з військового обліку», який визначив основні трудові функції, професійні компетентності, знання, уміння та навички, необхідні для здійснення професійної діяльності. Професійний стандарт створив основу для формування освітніх програм, розвитку системи професійних кваліфікацій та подальшого впровадження механізмів незалежного оцінювання професійної компетентності фахівців.

Водночас сучасний етап розвитку професії характеризується наявністю низки проблем та викликів. Зокрема, в Україні поки що відсутня повноцінна система професійних кваліфікацій інспекторів з військового обліку, не створено кваліфікаційних центрів для незалежного оцінювання результатів навчання та професійного досвіду, триває адаптація системи професійної підготовки до умов цифрової трансформації військового обліку та розвитку електронних державних сервісів.

Таким чином, сучасний етап розвитку професії інспектора з військового обліку характеризується завершенням базового етапу її інституціоналізації. В Україні сформовано систему професійної підготовки, професійну спільноту, науково-методичне забезпечення та професійний стандарт. Водночас подальший

Таблиця 2

Заклади вищої освіти, що здійснюють підготовку та підвищення кваліфікації інспекторів з військового обліку

№ ЗП	Повна назва закладу вищої освіти
1	Університет економіки і права «Крок»
2	Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
3	Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного
4	Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
5	Національна школа суддів України
6	Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна академія управління персоналом»
7	Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
8	Національний університет «Львівська політехніка»
9	Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради»
10	Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна академія управління персоналом»
11	Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького
12	Вища школа публічного управління (НАДС)
13	Державне некомерційне підприємство «Державний університет «Київський авіаційний інститут»
14	Сумський державний університет

Джерело: сформовано автором

розвиток професії потребує формування системи професійних кваліфікацій, створення кваліфікаційних центрів та впровадження механізмів незалежного оцінювання професійних компетентностей.

3. Перспективи розвитку професії інспектора з військового обліку

Подальший розвиток професії інспектора з військового обліку визначатиметься комплексом безпекових, соціально-економічних, демографічних та технологічних факторів. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що професія перебуває на етапі активної інституціоналізації та має значний потенціал подальшого розвитку. Особливий вплив на її еволюцію здійснюватимуть тривалість особливого періоду, розвиток цифрових технологій, формування системи професійних кваліфікацій та трансформація підходів до управління людським капіталом підприємств. З метою узагальнення основних напрямів подальшого розвитку професії автором розроблено перспективну модель розвитку професії інспектора з військового обліку, яку наведено на рис. 3.

Як видно з рис. 3, подальший розвиток професії визначатиметься сукупністю взаємопов'язаних напрямів, які розвиваються паралельно та взаємно підсилюють один одного. Центральне місце у запропонованій моделі займає інспектор з військового обліку як носій професійних компетентностей та ключовий суб'єкт забезпечення мобілізаційної готовності, кадрової стійкості та безперервності діяльності підприємств.

До основних напрямів розвитку професії належать розвиток системи професійної підготовки, професійних стандартів і професійних кваліфікацій, створення кваліфікаційних центрів, цифрова трансформація процесів військового обліку, впровадження технологій штучного інтелекту та інтеграція діяльності інспектора до систем управління кадровою стійкістю підприємств. Сукупність зазначених напрямів формує основу подальшої професіоналізації діяльності інспекторів з військового обліку та зміцнення їх ролі в системі управління організаціями.

Особливістю запропонованої моделі є врахування двох можливих середовищ функціонування професії: періоду дії особливого періоду та етапу після його завершення. Якщо під час особливого періоду ключовими залишатимуться питання військового обліку, бронювання військовозобов'язаних працівників, мобілізаційної готовності та кадрової стійкості підприємств, то після його завершення суттєво зростатиме роль інспектора з військового обліку у процесах роботи з ветеранами війни, резервістами, особами з інвалідністю внаслідок війни та іншими пільговими категоріями громадян.

Крім того, після завершення особливого періоду очікується розширення функціонального змісту професійної діяльності інспектора з військового обліку за рахунок його участі у заходах професійної адаптації та реінтеграції ветеранів до трудової діяльності, організації зборової підготовки військовозобов'язаних, забезпечення проходження резервістами служби у військовому резерві, а також розвитку людського капіталу підприємств з урахуванням наслідків війни та нових безпекових викликів.

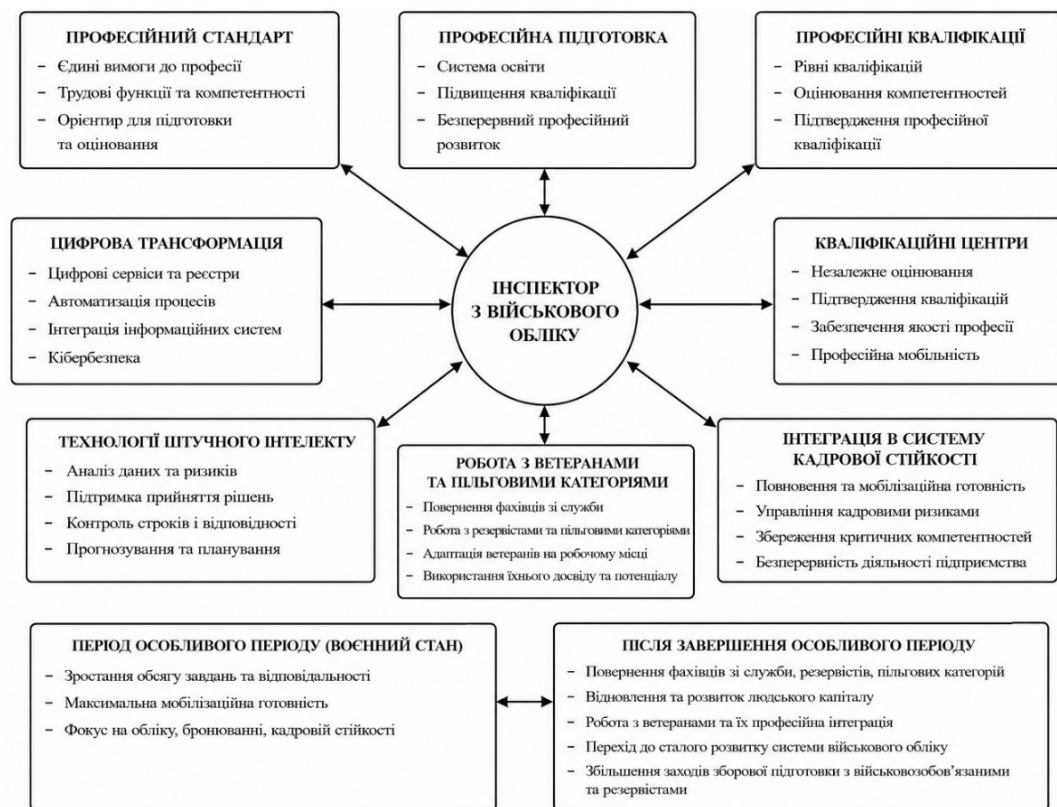

Рис. 3. Перспективна модель розвитку професії інспектора з військового обліку

Таким чином, перспективи розвитку професії інспектора з військового обліку пов'язані не лише з удосконаленням процесів військового обліку та мобілізаційної підготовки, але й із поступовою інтеграцією цієї професії до систем управління людським капіталом, кадровою стійкістю та організаційною стійкістю підприємств в умовах довгострокових безпекових трансформацій.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що професія інспектора з військового обліку в Україні пройшла еволюційний шлях від виконання окремих адміністративно-облікових функцій працівниками кадрових служб до формування самостійного професійного напрямку діяльності, який забезпечує реалізацію завдань військового обліку, мобілізаційної підготовки, бронювання військовозобов'язаних працівників та сприяє зміцненню кадрової стійкості підприємств.

Запропоновано авторську періодизацію становлення та розвитку професії інспектора з військового обліку, яка включає п'ять взаємопов'язаних етапів: адміністративно-обліковий, професійної спеціалізації, інституціоналізації професії, кваліфікаційного розвитку та професійної зрілості. Запропонована періодизація дозволяє систематизувати основні закономірності розвитку професії та визначити ключові фактори її подальшої еволюції.

Розроблено концептуальну модель інституційного розвитку професії інспектора з військового обліку, відповідно до якої сучасний стан професії визначається взаємодією шести основних складових: професійної підготовки, підвищення кваліфікації, професійного стандарту, професійних кваліфікацій, професійної спільноти та кваліфікаційних центрів. Встановлено, що на сучасному етапі в Україні сформовано базові інституційні передумови для подальшої професіоналізації діяльності інспекторів з військового обліку.

Обґрунтовано, що подальший розвиток професії визначатиметься впливом трьох ключових факторів: тривалого особливого періоду, цифрової трансформації процесів організації та ведення військового обліку, а також інтеграції діяльності інспектора з військового обліку до систем управління кадровою стійкістю та людським капіталом підприємств.

Розроблено перспективну модель розвитку професії інспектора з військового обліку, яка враховує розвиток системи професійних кваліфікацій, створення кваліфікаційних центрів, впровадження технологій штучного інтелекту, цифрову трансформацію військового обліку та розширення функціонального змісту професійної діяльності в умовах післявоєнного відновлення держави.

Встановлено, що після завершення особливого періоду роль інспектора з військового обліку поступово трансформуватиметься від переважно обліково-мобілізаційної до кадрово-управлінської, що передбачатиме активну участь у роботі з ветеранами війни, резервістами, особами з інвалідністю внаслідок війни та ін-

шими пільговими категоріями громадян, а також у процесах розвитку людського капіталу підприємств і забезпечення їх кадрової стійкості.

Перспективними напрямками подальших наукових досліджень є формалізація та цифрова трансформація процесів організації й ведення персонального військового обліку на підприємствах, розвиток системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації інспекторів з військового обліку, удосконалення механізмів підтвердження професійних компетентностей, а також дослідження ролі інспектора з військового обліку у забезпеченні кадрової стійкості підприємств, управлінні людським капіталом та роботі з ветеранами, резервістами й іншими пільговими категоріями громадян.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ФІНАНСУВАННЯ: Автори не отримували фінансування для цього дослідження.

ЗАЯВА ПРО ДОСТУПНІСТЬ ДАНИХ: Не застосовується.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Література

1. Георгадзе О. А. Фактори впливу на функціонування системи військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України*. 2024. № 3 (82). С. 58–66. DOI: 10.33099/2304-2745/2024-3-82/58-66.
2. Бойко Б. В. Публічне адміністрування у сфері мобілізаційної підготовки та мобілізації: генеза доктринального дослідження та нормативно-правового регулювання в Україні в 2014–2024 рр. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. Вип. 85. Ч. 2. С. 250–256. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.85.2.36.
3. Копчикова І. В., Кудирко Л. П. Військовий облік на підприємстві: теорія та практика. *Економіка та суспільство*. 2024. № 69. DOI: 10.32782/2524-0072/2024-69-145.
4. Стрижак О. Є., Правдивець О. М. Людський капітал України в умовах воєнного стану. *Фінанси України*. 2022. № 12. С. 111–128. DOI: 10.33763/finukr2022.12.111.
5. Антонюк В. П. Воєнно зумовлені втрати людського капіталу як загроза повоєнному відновленню економіки України. *Економіка України*. 2022. № 8. С. 3–25. DOI: 10.15407/economyukr.2022.08.003.
6. Правдивець О. М. Теоретико-методологічні основи позиційно-функціонального підходу до кадрової стійкості підприємств критичної інфраструктури. *Економіка та суспільство*. 2026. № 84. DOI: 10.32782/2524-0072/2026-84-194.
7. Правдивець О. М. Інституційно-економічні дисфункції бронювання військовозобов'язаних та напрями його модернізації в системі економічної безпеки держави. *Економічна парадигма*. 2026. № 5 (109). С. 159–171. DOI: 10.25313/3083-7782-2026-5-19.
8. Семигіна Т. В. Проблемні питання та моделі присвоєння професійних кваліфікацій у вищій освіті України. *University Life*. 2023. № 16. DOI: 10.31866/2617-796X.6.1.2023.279457.
9. Chao Sh. Comparative Analysis of Professional Development Systems in Ukraine and China. *Humanities Studies: Pedagogy, Psychology, Philosophy*. 2025. Vol. 13, No. 3. P. 50–63. DOI: 10.31548/hspedagog/3.2025.50.
10. Правдивець О. М. Генеза поняття «профіль посади» у практиці управління персоналом підприємств. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2025. № 4 (80). С. 171–178. DOI: 10.31732/2663-2209-2025-80-171-178.
11. Правдивець О. М. Стандартизація підготовки фахівців з організації та ведення військового обліку як фактор забезпечення економічної безпеки підприємств. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2021. № 4 (64). С. 173–181. DOI: 10.31732/2663-2209-2021-64-173-181.
12. Правдивець О. М. Методика розрахунку потреби у підвищенні кваліфікації фахівців державного органу з питань організації та ведення військового обліку громадян України. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2024. № 3. С. 53–58. DOI: 10.36887/2524-0455-2024-3-11.
13. Правдивець О. М. Обґрунтування вибору показників і критеріїв оцінювання кваліфікації інспекторів з військового обліку. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2025. Т. 10, № 2. С. 353–358. DOI: 10.36887/2415-8453-2025-2-69.
14. Правдивець О. М. Математична модель оцінювання якості виконання трудових функцій інспектора з військового обліку підприємства. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2025. Т. 10, № 4. С. 12–16. DOI: 10.36887/2415-8453-2025-4-1.
15. Правдивець О. М. Методика розрахунку результатів оцінювання якості виконання трудових функцій інспектора з військового обліку підприємства. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2026. Т. 11, № 1. С. 405–410. DOI: 10.36887/2415-8453-2026-1-78.

16. Правдивець О. М. Методика оцінювання результатів підготовки (підвищення кваліфікації) інспекторів з військового обліку. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2025. № 3 (79). С. 248–253. DOI: 10.31732/2663-2209-2025-79-248-253.
17. Правдивець О. М. Ризик-орієнтований аудит персонального військового обліку на підприємствах в умовах воєнного стану. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2026. № 1 (81). С. 222–228. DOI: 10.31732/2663-2209-2026-81-222-228.
18. Правдивець О. М. Персональний військовий облік як регуляторний ESG- та compliance-ризик у системі управління економічною безпекою підприємств. *Економічна парадигма*. 2026. № 4 (108). С. 101–108. DOI: 10.25313/3083-7782-2026-4-2.
19. Національний класифікатор професій ДК 003:2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#Text> (дата звернення: 09.05.2026).
20. Про затвердження Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2022 № 1487. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1487-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.05.2026).
21. Правдивець О. М., Дудка О. В. Військовий облік на підприємстві: навчальний посібник. Київ: Куприянова О. О., 2024. 332 с. URL: <https://dspace.krok.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9c111b20-5060-48ed-995d-cbdbd58e2674/content> (дата звернення: 09.05.2026).
22. Професійний стандарт «Інспектор з військового обліку» (ID: 693–692). *Національне агентство кваліфікації*. URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/693-692_proekt_ps_inspektor_z_vo_ostanna_versia.pdf (дата звернення: 09.05.2026).

References

1. Heorhadze, O. A. (2024). Faktory vplyvu na funktsionuvannya systemy viiskovoho obliku pryzoynykiv, viiskovozobov'iazanykh ta rezervistiv [Factors influencing the functioning of the military registration system of conscripts, persons liable for military service and reservists]. *Zbirnyk naukovykh prats Tsentru voienno-stratehichnykh doslidzhen Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*, 3(82), 58–66. <https://doi.org/10.33099/2304-2745/2024-3-82/58-66> [in Ukrainian].
2. Boiko, B. V. (2024). Publichne administruvannya u sferi mobilizatsiinoi pidhotovky ta mobilizatsii: heneza doktrynalo-ho doslidzhennia ta normatyvno-pravovoho rehuliuвання v Ukraini v 2014–2024 rr. [Public administration in the field of mobilization training and mobilization: Genesis of doctrinal research and legal regulation in Ukraine in 2014–2024]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Pravo*, 85(2), 250–256. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.2.36> [in Ukrainian].
3. Kopchykova, I. V., & Kudyrko, L. P. (2024). Viiskovi oblik na pidpriemstvi: teoriia ta praktyka [Military accounting at the enterprise: theory and practice]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 69, 1–10. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-145> [in Ukrainian].
4. Stryzhak, O. Ye., & Pravdyvets, O. M. (2022). Liudskyi kapital Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Human capital of Ukraine under martial law]. *Finansy Ukrainy*, 12, 111–128. <https://doi.org/10.33763/finukr2022.12.111> [in Ukrainian].
5. Antoniuk, V. P. (2022). Voienno zumovleni vtraty liudskoho kapitalu yak zahroza povoiennomu vidnovlenniu ekonomiky Ukrainy [War-induced losses of human capital as a threat to post-war recovery of Ukraine's economy]. *Ekonomika Ukrainy*, 8, 3–25. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.08.003> [in Ukrainian].
6. Pravdyvets, O. M. (2026). Teoretyko-metodolohichni osnovy pozytsiino-funktsionalnoho pidkhodu do kadrovoi stiikosti pidpriemstv krytychnoi infrastruktury [Theoretical and methodological foundations of the position-functional approach to personnel resilience of critical infrastructure enterprises]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 84. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-84-194> [in Ukrainian].
7. Pravdyvets, O. M. (2026). Instytutsiino-ekonomichni dysfunktsii broniuvannya viiskovozobov'iazanykh ta napriamy yoho modernizatsii v systemi ekonomichnoi bezpeky derzhavy [Institutional and economic dysfunctions of reserving persons liable for military service and directions for its modernization in the system of state economic security]. *Ekonomichna paradyhma*, 5(109), 159–171. <https://doi.org/10.25313/3083-7782-2026-5-19> [in Ukrainian].
8. Semyhina, T. V. (2023). Problemni pytannia ta modeli prysvoiennia profesiinykh kvalifikatsii u vyshchii osviti Ukrainy [Problems and models of awarding professional qualifications in higher education of Ukraine]. *University Life*, 16. <https://doi.org/10.31866/2617-796X.6.1.2023.279457> [in Ukrainian].
9. Chao, Sh. (2025). Comparative analysis of professional development systems in Ukraine and China. *Humanities Studies: Pedagogy, Psychology, Philosophy*, 13(3), 50–63. <https://doi.org/10.31548/hspedagog/3.2025.50>.
10. Pravdyvets, O. M. (2025). Heneza poniattia "profil posady" u praktytsi upravlinnia personalom pidpriemstv [Genesis of the concept of job profile in enterprise personnel management practice]. *Vcheni zapysky Universytetu "KROK"*, 4(80), 171–178. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-80-171-178> [in Ukrainian].
11. Pravdyvets, O. M. (2021). Standartyzatsiia pidhotovky fakhivtsiv z orhanizatsii ta vedennia viiskovoho obliku yak faktor zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv [Standardization of training specialists in military accounting as a factor in ensuring enterprise economic security]. *Vcheni zapysky Universytetu "KROK"*, 4(64), 173–181. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2021-64-173-181> [in Ukrainian].

12. Pravdyvets, O. M. (2024). Metodyka rozrakhunku potreby u pidvyshchenni kvalifikatsii fakhivtsiv derzhavnoho orhanu z pytan orhanizatsii ta vedennia viiskovoho obliku hromadian Ukrainy [Methodology for calculating the need for advanced training of specialists of the state body responsible for military registration]. *Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky ta prava*, 3, 53–58. <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2024-3-11> [in Ukrainian].
13. Pravdyvets, O. M. (2025). Obgruntuvannia vyboru pokaznykiv i kryteriiv otsiniuvannia kvalifikatsii inspektoriv z viiskovoho obliku [Substantiation of indicators and criteria for assessing the qualifications of military accounting inspectors]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*, 10(2), 353–358. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2025-2-69> [in Ukrainian].
14. Pravdyvets, O. M. (2025). Matematychna model otsiniuvannia yakosti vykonannia trudovykh funkttsii inspektora z viiskovoho obliku pidpriemstva [Mathematical model for evaluating the quality of performance of labor functions of a military accounting inspector]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*, 10(4), 12–16. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2025-4-1> [in Ukrainian].
15. Pravdyvets, O. M. (2026). Metodyka rozrakhunku rezultativ otsiniuvannia yakosti vykonannia trudovykh funkttsii inspektora z viiskovoho obliku pidpriemstva [Methodology for calculating the results of evaluating the quality of performance of labor functions of a military accounting inspector]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*, 11(1), 405–410. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2026-1-78> [in Ukrainian].
16. Pravdyvets, O. M. (2025). Metodyka otsiniuvannia rezultativ pidhotovky (pidvyshchennia kvalifikatsii) inspektoriv z viiskovoho obliku [Methodology for evaluating the results of training (advanced training) of military accounting inspectors]. *Vcheni zapysky Universytetu "KROK"*, 3(79), 248–253. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-79-248-253> [in Ukrainian].
17. Pravdyvets, O. M. (2026). Ryzyk-orientovanyi audyt personalnoho viiskovoho obliku na pidpriemstvakh v umovakh voiennoho stanu [Risk-oriented audit of military accounting at enterprises under martial law]. *Vcheni zapysky Universytetu "KROK"*, 1(81), 222–228. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2026-81-222-228> [in Ukrainian].
18. Pravdyvets, O. M. (2026). Personalnyi viiskovy oblik yak rehuliatorny ESG- ta compliance-ryzyk u systemi upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstv [Military accounting as a regulatory ESG and compliance risk in the enterprise economic security management system]. *Ekonomichna paradyhma*, 4(108), 101–108. <https://doi.org/10.25313/3083-7782-2026-4-2> [in Ukrainian].
19. National Classifier of Occupations DK 003:2010. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#Text> [in Ukrainian].
20. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2022). On approval of the procedure for organizing and maintaining military records of conscripts, persons liable for military service and reservists. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1487-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
21. Pravdyvets, O. M., & Dudka, O. V. (2024). Viiskovy oblik na pidpriemstvi [Military accounting at the enterprise]. Kyiv: Kupryanova O. O. Retrieved from <https://dspace.krok.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9c111b20-5060-48ed-995d-cbdbd58e2674/content> [in Ukrainian].
22. National Qualifications Agency. (2024). Professional standard “Military Accounting Inspector” (ID: 693–692). Retrieved from https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/693-692_proekt_ps_inspektor_z_vo_ostanna_versia.pdf [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 17.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 31.05.2026

Дата публікації: 01.06.2026

Pravdyvets Oleksandr

*Candidate of Military Sciences,
Head of the Department of Management of
Financial and Economic Security
Scientific and Educational Institute of
Security Management
University of Economics and Law "KROK"*

GENESIS, CURRENT STATE AND PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE PROFESSION OF A MILITARY ACCOUNTING INSPECTOR IN UKRAINE

Summary. Introduction. Under martial law, mobilization, strengthening of requirements for the personnel stability of enterprises and the development of digital technologies, there is an active professionalization of the activities of military accounting inspectors. Over the past decade, the prerequisites for the formation of this profession as an independent direction of professional activity have been formed in Ukraine.

Purpose. The purpose of the article is to study the genesis, current state and prospects for the development of the profession of military accounting inspector in Ukraine.

Materials and methods. The methodological basis of the study is systemic, historical, institutional, structural-functional and prognostic approaches. The information base of the study is made up of regulatory legal acts of Ukraine, scientific works on military accounting, professional development, personnel sustainability and human capital management, as well as the results of author's research.

Results. The process of formation of the profession of military accounting inspector in Ukraine has been studied and the main stages of its development have been identified. The author's periodization of the development of the profession has been proposed, which includes administrative-accounting, professionally specialized, institutional, qualification and professionally mature stages. The current state of the profession has been summarized and the key components of its institutional development have been identified, in particular the system of professional training, advanced training, professional standard, professional qualifications, professional community and qualification centers. A conceptual model of the prospective development of the profession has been developed, which takes into account the impact of a long special period, digital transformation, artificial intelligence technologies, personnel stability of enterprises, as well as the expansion of the inspector's functions in the field of work with veterans and reservists after the end of the special period.

Prospects. Promising areas of further research are the development of a model of professional maturity of a military accounting inspector, the study of the impact of digital technologies and artificial intelligence on professional activity, as well as the development of theoretical and applied foundations for managing the mobilization component of human capital of enterprises in the conditions of a long special period.

Key words: Military Accounting Inspector, Professional Development, Professional Standard, Professional Qualifications, Human Resilience, Human Capital, Digital Transformation, Special Period.